

פאר מקדושים

פנינים נדירים מספרים עתיקי יומין

פרשת כי תבוא

ארור שוכב עם אשת אביו, כי גילה כנף אביו. (כו כ)

דודי כה"ד אלי' כץ זצ"ל הקשה, למה לא נכתב הטעם בכל י"א הארורים, כי אם לבד בארור אשר ישכב את אשת אביו דכתיב גביה "כי גילה כנף אביו". ותירץ, דזה ידוע דאשת אביו היא שעשה בה אביו לקוחים שניים, דהיינו שמתה אשתו הראשונה. ואמרינן בגמ' (סוטה ב.) למסקנא, דזיווג שני של אדם ניתנה לו לפי מעשיו. וא"כ במה שהיא מתרצה לשמוע לקולו ולשכב עמו, מוכח שאינה הגונה, וא"כ גם אביו אינו הגון, ושפיר קאמר כי גילה כנף אביו, ודו"ק ודפח"ח.

(הובא בגליון שפתי ישנים מכת"י שנכתב כנראה בעיר ליסא בין השנים תקנ"א - תקנ"ב, ובו אסופת שמועות מחכמים שונים).

תחת אשר לא עבדת את ה' א בשמחה. (כח מז)

שמעתי פירוש מרב גאון קדוש שהיה דרשן בק"ק פוזנא שפירש תחת אשר לא עבדת את ה', ואע"פ כן היית בשמחה ולא חרדת.

(ספר המגיד להפרי מגדים, חלק ב')

*ובגוים ההם לא תרגיע ולא יהיה מנוח לכף רגלך. (כח סה)

רבי יוזפא שמש ז"ל כשלמד אצל הגאון רבי פנחס סג"ל אב"ד פולדא, שמע ממנו מה שאמר לו הגאון בעל הסמ"ע, דמה ששכיחין גזירות בוירמייזא יותר משאר קהלות ומדינות, כי בחרבן בית ראשון באו יהודים ונתיישבו שם, ואחר כלות שבעים שנות גלות בבל חזרו הגולים לא"י, ואילו יהודי וירמייזא לא חזרו, וכתבו יושבי ירושלים ליושבי וירמייזא שיבאו גם הם לשבת בארץ ישראל כדי שיוכלו לעלות בג' רגלים לירושלים, וכתבו תשובה, תשוב אתם בירושלים הגדולה ואנחנו פה בירושלים הקטנה, כי אז היו חשובים מאד בעיני השרים והנכרים והיו עשירים גדולים, ולכן נתחדש עליהם גזירות ר"ל יותר מעל שאר קהלות.

(סדר הדורות, סוף סדר תנאים ואמוראים)

גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתובה בס"ת הזה. (כח סא)

חכמינו ז"ל דרשו זו מיתת צדיקים. ושמעתי ממורי ורבי הגאון המפורסם מו' שאול אב"ד דק"ק אמשטרדם בהיותו איתו בק"ק דובנא רבתי טוב טעם ודעת על הא דלא כתיב בפירוש מיתת צדיקים בתוכחה רק ברמז, דהנה עוד יש לדקדק למה הרבה ית' בקללות יותר מברכות. ואמר הגאון הנ"ל, שבפרשת תשובה כתיב ואתה תשוב וגו', ונתן ה' את האלות האלה על אויביך אשר רדפוך, והא תינח בכל האלות שייך בהיפך על אויבינו, ומה שמרבה בתוכחה הוא יותר קללה לעכו"ם כשאנו עושין תשובה, משא"כ קללת מיתת צדיקים, אפילו כשאנו עושים תשובה לא תתרבה בשביל זה קללות ליתר עכו"ם בהיפוך, שאצל עכו"ם כתב היפה תואר לא שייך מיתת צדיקים שמכפרת על דורם, שהם נפשות נפרדות, וא"כ נראה כמו עול לפניו ית' להענישו, וז"א אשר לא כתובה זה מיתת צדיקים, שאינה כתובה מפני טעם האמור.

(מכלל יופי ז. (פרנקפורט דאודר תקל"ה), לרבי יצחק מקאצק מגיד משרים דק"ק אפטא)

גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת. (כח סא)

אמרו ז"ל זו מיתת הצדיקים, והוא תמוה. והנה יש לדקדק למה באמת נסתם ולא נכתב בפירוש. ואמר בני הצדיק רבי מנחם נחום זללה"ה אב"ד דק"ק ניקלשבורג עפ"י מש"כ בשו"ע ס' תר"ח, שבדבר המפורש בתורה אע"פ שיועד שלא יקבלו ממנו חייב להוכיחו, אבל בדבר שאינו מפורש, אם יודע ודאי שלא יקבלו אינו חייב להוכיח. והנה אמרו חז"ל במס' שבת (נד): מאי דכתיב (ישעיה ג יד) ה' במשפט יבא עם זקני עמו ושריו, אם שרים חטאו זקנים מה חטאו, אלא אימא על זקנים שלא מיחו בשרים.

עוד איתא שם (נה) א"ל הקב"ה לגבריאל לך ורשום על מצחן של צדיקים וכו', אמרה מדת הדין לפני הקב"ה רבש"ע מה נשתנו אלו מאלו, אמר לה הללו צדיקים גמורים והללו רשעים גמורים, אמרה לפני רבש"ע היה בידם למחות ולא מיחו, אמר לה גלוי וידוע לפני שאם ימחו בהם לא יקבלו מהם, אמרה [מדת הדין] לפני רבש"ע אם לפניך גלוי להם מי גלוי, והיינו דכתיב (יחזקאל ט ו) וממקדשי תחלו, תני רב יוסף אל תקרי מקדשי אלא מקודשי, אלו בני אדם שקיימו את התורה כולה מאלף ועד תיו עכ"ל.

והנה נראה שבדאי בדבר המפורש בתורה היו מוכיחים אותם, דאל"כ מה אמרה מדת הרחמים גלוי וידוע לפני שלא היו מקבלים, דמה בכך הלא בדבר המפורש בתורה מחויבים להוכיח, אלא ודאי עבור הדברים שאינם מפורשים בתורה נענשו [לפניהם מי גלוי שלא יקבלו]. וז"ש גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתובה, זוהי מיתת צדיקים, דמשום שלא כתוב מפורש בתורה נמנעו מלהוכיחם ונענשו, ע"כ דברי בני המנוח זללה"ה ושידב"ק.

(זכרון מנחם (דירנפורט תקל"ה) לרבי יעקב א"ש פייביל מזלאטווא)

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך. (כח י)

בפ"ק דברכות (ו) תניא ר' אליעזר הגדול אומר, כי שם ה' נקרא עליך, אלו תפילין שבראש. ואיתא במסכת מגילה (טו) תנו רבנן רחב בשמה זינתה יעל בקולה אביגיל בזכירתה מיכל בת שאול בראיית"ה, ופירש רש"י שהרואה אותה נגרר אחר תאות זנות עי' ד"ה בשמה. ובזה יש להבין מה דאיתא במסכת עירובין (צו) מיכל בת שאול היתה מנחת תפילין ולא מיחו בה חכמים. דמשום שהרואה אותה נגרר אחר תאות זנות, לכן הניחה תפילין לעוררן ליראה, שאצל התפילין נאמר וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך.

(פניני המסכתא על מסכת מגילה, ב"ב תשנ"ט)

תגלית!

נמצא מקום קברו של הגה"ק ר' לייב ז"ל מקראקא הנקרא 'דער הויכער רבי ר' לייב' (הר"ר לייב הגבוה)

הגה"ק ההויכער רבי ר' לייב ז"ל היה מגדולי עולם, ושימש כאב"ד בקראקא אחרי

הרבי ר' העשיל ז"ל, וחתנו הגדול בעל הבית שמואל על אבן העזר חותם עצמו בסוף הפתיחה לספרו 'חתן הגולה' והנה היום נעלם מקום

קברו בבית הקברות העתיק בקראקא, ולא יודעים איפה הוא קבור. ומצאתי

תמונה נדירה בה נראה מקום קברו בין קבר הרבי ר' העשיל למקום קברו של המגניי שלמה

(תמונה 1). ואחרי המלחמה כשהחזירו הקברים על

מקומם, העמידו והחזירו מציבת הר"ר העשיל

והמגניי שלמה על מקומם, והתעלמו לגמרי

של ההויכער רבי ר' לייב ז"ל (תמונה 2), ולאחרונה אפילו העמיד משהו גדר סביב קברו של הר"ר העשיל (תמונה 3), ויש לדעת

כי גם בין שתי הקברות אדמת קודש הוא, כי במקום הגדר, שם מקום קברו של

הגה"ק ההויכער רבי ר' לייב, זיע"א.

